

Tusse vinge

Arie van den Berg

Er wordt veel ge-
nieuwe poëzie
Boog. Soms wo-
dachte ook een
Boog is dan ook niet de m-
ze poëten. Zijn toon is v-
authentiek, maar zijn w-
ondanks in de literaire tr-
Verweij zou dan zijn ov-
kunnen zijn, Victor van V-
grootvader, Hans Faver-
en Peter van Lier zijn br-
miliereeks verschuift he-
generatie van ernst naar
derstatement. En dat ma-
van Mark Boog, hoe ong-
ook, verteerbaar.
Maar niet altijd. Boogs
del, *Maar zingend*, open
reeksen waarin uitsluit-
ring de weg van het ged-
Dat leidt soms tot melig
'Gedicht':

*Wat een wanhopig, wanhop
Het is maar goed dat het noo*

Zeg nu zelf: zoiets kun je toch

*(Als je het al snapte.) Toch: h
om niet alles precies te weten. B*

waardig. Het is heel goed zoa

Hier spreekt een zwakke
optimistische fatalist die
bundels succes boekte.
bundel *Alsof er iets gebeur*
bekroond met de Buddi-
voor *De encyclopedie van de*

(
h
P
I
V
g
l
s
E
b

plaats van verbeeld. H-
worden lichtvaardig als
senteerd, en als er al sugg-
die niet of moeizaam uit-
Halverwege de derde
tijn', trekt die mist ve-
Vanaf 'De golven en het b-
weer gekeken en verbeel-
gende vers krijgt het den-
de overhand, maar het
dan de verbeelding zelf, 'hoe
mooi het is, alles! / E-
met sneeuw // of op een
was het, toen, / en we wis-
we fotografeerden.'
Vergeleken bij de rest v-
lijken de eerste twee reek-
dan vingeroefeningen

De opkomst van de

Illustratie Robert Buizer

Poëzieweek

Eén enkele Gedichtendag is niet genoeg meer. De 14de **Gedichtendag**, 31 januari, vormt nu de aftrap voor de eerste **Poëzieweek**, die duurt tot en met 6 februari. De gedichten-dagbundel is geschreven door Anna Enquist: *Een kooi van klank*. Het boekje is gratis voor iedereen die voor vijftien euro aan poëzie koopt. Het thema van de Poëzieweek is **muziek**. Aan de vooravond van Gedichtendag wordt de **VSB Poëzieprijs** uitgereikt. Op 31 januari volgt de toekenning van de Herman de Coninckprijs, de Vlaamse prijs voor de beste dichtbundel. In Paradiso in Amsterdam treedt die avond scheidend Dichter des Vaderlands Ramsey Nasr op met het Metropole Orkest. Ook wordt de nieuwe **Dichter des Vaderlands** geïnstalleerd. De week wordt afgesloten met het **Dichtersbal** in de Stadsschouwburg op woensdag 6 februari. Daar wordt ook de winnaar van de **Turing Nationale Gedichtenwedstrijd** bekend gemaakt. Zie www.poezieweek.com

Henk en Ingrid, criminelen en fraudeurs – ze spreken bij Ramsey Nasr en andere hedendaagse dichters. Niet om de poëzie te veranderen, maar omdat de dichters zich willen inleven in de ander.

Het was la-
waaiig in de poëzie het afgelopen jaar. Bajesk-
klanten, hoerenlopers, populistten, Rotter-
damse straatjeugd: ze praatten allemaal door
elkaar. De dichters deden er zelf het zwijgen
toe en gaven het woord aan het volk, bij voor-
keur aan mensen die je doorgaans niet tegen-
komt in gedichten. En daarbuiten misschien
ook niet al te vaak.
Zo ging Lucas Hirsch de straat af voor zijn
debuut *Dolhuis Natura Naturata*, waarin hij het
hele gekkenhuis dat de samenleving is binne-
liet – van exhibitionisten tot criminelen. Allen
hebben hun eigen, meestal weinig subtile
woordenschat: 'Note aan Patricia Paay: Niet
geil! Sick puppy! / Ook dochterlief staat met
haar blote pruim in een puberblad'.
Bij Ramsey Nasr komt Geert Wilders aan het
woord in een citaat uit de Algemene Bescho-
wingen. De scheidend week vertrekkende
Dichter des Vaderlands laat in *Mijn nieuwe va-
derland* geen twijfel bestaan over wat hem drijft.
Nieuwsgierigheid is te zwak uitgedrukt: zijn
ondertitel luidt 'gedichten van crisis en angst'.
Nasrs gedichten waren altijd al meerstem-
mig en dichtbevolkt: iedereen kon het woord
krijgen – van intellectuelen (*haben sie das wirk-
lich noch nicht gelesen?*) tot vossen ('schele kippen
kutekippen'). Maar in *Mijn nieuwe vaderland*
maakt de wode Nasr politieke en meer ge-
neigd tot monologen. Tot er ineens een Baby-
lonisch visioen opdoemt van Rotterdam in
2059 in het gedicht 'mi have een droom'. De

taal is een smeltkroes geworden en alle cultu-
ren zijn er in vertegenwoordigd – vooral die
van de straat:

*wullah, poetry poet, let mi takki you 1 ding: di trobbi
hier is dit
ben van me eigen now zo 66 jari & skerieus ben geen
racist, aber
alle josti op een stokki, uptodate, wats deze shit?*

Nasr en Hirsch zijn niet de eerste dichters die
hun oor te luisteren legden op straat. Het is
een ontwikkeling die al een jaar of tien gaande
is. Naast de bestaande abstracte gedichten-
spinsels over taal, contemplatieve verzen over
het 'ik', luidruchtige profetieën en postmo-
derne bricolages, kreeg de poëzie er een genre
bij: het maatschappelijke gedicht.

Natuurlijk mag er al sinds het postmoder-
nisme worden geciteerd uit reclamefolders,
televisieprogramma's of moppentrommels.
Maar deze innerlijke monologen uit de onder-
kant van de samenleving zijn teken van iets
nieuws en hebben van alles te maken met de
politiek.

De opkomst van het populisme maakt dicht-
ers blijikbaar kwaad, maar ook nieuwsgierig
naar wat zich elders afspeelt: zo richt Hirsch
zijn bundel aan 'Henk en Ingrid'. Andere dicht-
ers, zoals Peter Holvoet-Hanssen of Ester Per-
quin laten daklozen en bajeskanten aan het
woord, die zich uitspreken in hun eigen socio-
lect – in hun engagement gaan dichters uit van
de taal, daar zijn het dichters voor.

Zelden wordt zo'n daklozen- of bajesimo-
loog nog ingeleid of ingekaderd en daardoor
lijken deze gedichten op *readymades*, op
taalsnippers die zo van straat zijn geraapt en in
het gedicht zijn gezet. Zo klinkt de poëzie
meer dan ooit als televisie: alsof je luistert naar
straatinterviews – 'voxpop', in journalisten-
termen.

Vooral Tonnu Oosterhoff lijkt met een mi-
crofoon op pad te zijn gegaan, temeer daar hij

de monologen niet meer uitschrijft maar als
geluidsfragmenten op zijn website zet. Ze zijn
nauwelijks meer van journalistiek te onder-
scheid. Is de zwerver die in de berm van een
snelweg woont, écht? En het misbruikte meis-
je, is ze een actrice of vertelt ze haar eigen gruw-
elijke verhaal? Soms pent Oosterhoff vond-
sten neer, zoals de taal van een kankerpatiënt,
van een vrouw met afasie voor de televisie, een
hotelgast in de ontbijtzaal. Iedereen komt aan
het woord en banaliteit wordt niet geschuwd:

*'Hallo?
O ben jij het!'*

In dergelijke poëzie is, met andere woorden,
geen tragische held meer aan het woord. Het is
het koor zelf dat spreekt, en het koor bevindt
zich meestal aan de onderkant van de samenle-
ving. Moesten de dichters die zich de Maxima-
len noemden in de jaren tachtig de muze nog
de straat op jagen, in deze eeuw is de sloerie
amper meer binnenshuis te vinden.

De muze is vooral dol op criminelen: gajes
kwamen we bijvoorbeeld tegen bij Ilja Pfeijf-

fer: 'Er moet mij iemand bijgelapt want zonde-
r/ dat ik weer gekinkeld had/ sta ik terecht
...' Ook Robert Anker, de auteur die meer dan
wie ook de vinger aan de pols van de samenle-
ving houdt, gaf het schorriemorrie het woord
in *gemraad slasser d.d.t.* (2009). Zijn helden van
de straat breken soms uit in een rap-achtig
'willen je houwen fokking trouwen/ nestje ba-
by bouwen rouwen op hun tijd/ dat noemen ze
'ik' fok de shit'. Soms spreekt het schorem
juist rustig en dreigend:

*'We komen vanavond bij je langs.
Je moet gewoon kalm blijven
Persoonlijk hebben we niks tegen je.'*

Wie is er mee begonnen, met deze stemmen
van het volk? Honderd jaar geleden deed Paul
van Ostajien al iets dergelijks in *Bezette Stad*:
daar hoor je ook soldaten en hoerenlopers zin-
gen en lallen. Het principe van de montage en
meerstemmigheid had bij hem een realistisch,
maar ook een subversief effect – en dat was
precies wat de verbannen flamingant beoogde.

Desalniettemin bestempelde de Russische
literatuurwetenschapper Michail Bachtin in
dezelfde tijd de poëzie als 'monologisch'. Aan
de roman kende hij een sterke ondermijnende
kracht toe, omdat er verschillende stemmen en
wereldbeelden tegelijk in konden klinken.
Maar voor het gedicht was dat volgens hem
niet weggelegd. Wie Van Ostajien leest, of T.S.
Eliot, vraagt zich af of dat ooit waar is geweest.

De veelstemmigheid van de spreektaal
kwam in ieder geval opnieuw terug bij de Zes-
tigers. Ook deze dichters, onder wie Bernlef en
Vaandrager, namen flarden gevonden en bij
voorkeur banale taal op in hun poëzie. Zij wa-
ren niet zozeer subversief, als wel intens realis-
tisch, in reactie op de hoogdravende profeten-
poëzie van de Vijftigers.

En dat is ook een verschil met nu. Waar het
de Zestigters vooral ging om het teweegbren-
gen van een radicale verandering in literatuur

(die moest minder verheven zijn, meer aan-
dacht tonen voor het kleine, alledaagse), gaat
het bij hedendaagse *readymades* om een meer
maatschappelijk onderzoek. Het is niet de poë-
zie die moet veranderen, maar de wereld. Door
inleving in de ander: hoe praat, denkt en
klinkt hij? Hoe verhoudt hij zich tot taal, tot
kunst?

Voxpop-poëzie komt voort uit een nobel
streven om in een snel veranderende cultuur
de ander te laten 'horen' en waar mogelijk te
begrijpen. Een dergelijke ethiek lijkt ook Ester
Naomi Perquin te drijven. Zij gaf in haar *Celin-
specties* tien criminelen het woord:

*'Ik was er niet bij die nacht. En als ik erbij was dan
wist ik dat niet.
dat er werd gedronken, je hoort wel eens wat, dat ze
verkeerde dingen deden heb ik nu pas begrepen.'*

Taalsnippers zijn het, van straat geraapt en in het gedicht gezet

Perquin, die zelf als cipier werkte, verplaatst
zich in de gevangenen, verslaat hun bekente-
nissen, hun gesprekken met psychologen: 'ze
houden hier niet zo van verhalen/ die klinken
alsof je er lang over hebt nagedacht, ze willen/
plompverloren en rauw van de tong', zo legt
een gevangene uit.

Heel 'rauw van de tong' wordt het niet bij
Perquin, ze blijft dichter bij dichterstaal dan
de tierende Hirsch. Misschien schrijven dus
niet al deze dichters vóór Henk en Ingrid, maar
ze schrijven ook niet alleen maar óver hen: in
plaats daarvan lenen ze tijdelijk hun volkse
stem om die te laten klinken binnen het basti-
on van de poëzie.

	Lucas Hirsch: Dolhuis Natura Naturata. De Arbeiders- pers, 64 blz. € 18,95
	Ramsey Nasr: Mi have een droom. Alle vaderlandse gedichten. De Bezige Bij, 296 blz. €19,90. Verschijnt 31/1
	Ester Naomi Perquin: Celinspecties. Van Oorschoot, 72 blz. € 19,90

Een greep uit recente poëziebun-
dels laat zien dat dichters de straat
op gaan om hun oor te luisteren te
leggen bij zeer uiteenlopende bevol-
kingsgroepen. Ze verklanken de
stem des volks of maken zich tot
spreekbuis van bajeskanten.